

Defnyddio cyllid ychwanegol ar gyfer gofal cymdeithasol

Crynodeb Gweithredol i Lywodraeth Cymru

LE
Wales

Rhagfyr 2020

Am LE Wales

Mae LE Wales yn ymgynghoriaeth sy'n darparu cyngor ar yr economi a pholisi i gleientiaid sydd â'u lleoliad yng Nghymru ac mae'n un o enwau masnachol London Economics Limited.

London Economics yw un o'r prif ymgynghoriaethau yn Ewrop sy'n arbenigo mewn polisi ac economeg. Mae ein hymgynghorwyr yn cynnig amrywiaeth gynhwysfawr o sgiliau ar gyfer pob agwedd ar ddadansoddi economaidd ac ariannol a datblygu polisi.

Prif Swyddfa: Somerset House, New Wing, Strand, Llundain, WC2R 1LA, Y Deyrnas Unedig.

gwefan: www.le-wales.co.uk

e-bost: info@le-wales.co.uk

ffôn: +44 (0)2920 660 250

ffacs: +44 (0)2920 660 251

Diolchiadau

Hoffem ddiolch i'r rhanddeiliaid a drafododd yr opsiynau polisi â ni; ac i Gofal Cymdeithasol Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a gwahanol awdurdodau lleol yng Nghymru, am ein helpu drwy ddarparu data hanfodol ar gyfer ein dadansoddiad. Roedd yr ymchwil wedi elwa'n fawr hefyd o arweiniad ac arbenigedd staff y Gyfarwyddiaeth Gwasanaethau Cymdeithasol ac Integreiddio a'r Bwrdd Rhaglen yn Llywodraeth Cymru. Mae LE Wales yn parhau'n gyfrifol am gynnwys yr adroddiad hwn.

Awduron

Shaan Devnani

Wesley Jessie

Siôn Jones

Rohit Ladher

Wouter Landzaat

Pietro Patrignani

Clawr blaen: Llun gan [Sabine van Erp](#) o [Pixabay](#).

Rhif ISBN 978-1-80195-021-3

Tabl Cynnwys

Tudalen

Geirfa a diffiniadau	iii
Crynodeb Gweithredol	v
Cyflwyniad	v
Opsiyau ar gyfer taliadau defnyddwyr	vi
Opsiyau ar gyfer y gweithlu	vii
Trosolwg	xi

Geirfa a diffiniadau

AGC	Arolygiaeth Gofal Cymru
Asesiad ariannol	Ar gyfer y rheini sydd â phhecyn gofal a chymorth a gytunwyd, y broses sy'n pennu'r taliadau wythnosol ar sail y gost am ddarparu'r gwasanaeth ac ar sail eu hincwm ac asedau.
Asesiad o anghenion	Proses a gyflawnir i asesu a oes ar oedolyn angen pecyn gofal a chymorth a drefnir gan yr awdurdod lleol.
CAGR	Cyfradd twf cyfansawdd flynyddol
Cleientiaid Awdurdodau Lleol Gofal anffurfiol	Oedolion sy'n derbyn gwasanaethau gofal a chymorth a gaiff eu darparu neu eu trefnu gan yr awdurdod lleol. Gofal a ddarperir gan aelodau o'r teulu neu ffrindiau (nid gan weithiwr gofal proffesiynol).
Gofal cartref	Gwasanaethau ymarferol sy'n helpu'r person i fyw mor annibynnol â phosibl a/neu barhau i fyw yn ei gartref. Defnyddir y diffiniad hwn yn y datganiadau data 'Oedolion sy'n derbyn gofal a chymorth' a lenwir gan awdurdodau lleol i Lywodraeth Cymru am weithgareddau gwasanaethau cymdeithasol oedolion. Drwy'r adroddiad hwn, defnyddiwn y term gwasanaethau 'gofal yn y cartref' wrth gyfeirio at wariant neu at ddarparu gwasanaethau yn y cartref, a'r term 'gofal cartref' wrth drafod opsiynau ar gyfer y gweithlu.
Gofal Iechyd Parhaus y GIG	Gofal nyrsio a gaiff ei ariannu a'i drefnu gan y GIG a'i ddarparu gartref neu mewn lleoliadau preswyl.
Gofal preswyl	Lleoliadau yng nghartrefi preswyl awdurdodau lleol neu mewn cartrefi gofal annibynnol sy'n darparu llety ynghyd â gofal personol.
Gofal preswyl gyda nyrsio	Lleoliadau mewn sefydliadau sy'n darparu llety ynghyd â gofal personol a nyrsio.
Gofal yn y cartref	Gwasanaethau gofal wedi'u darparu yng nghartref y cleient, yn cynnwys gofal personol a gwasanaethau eraill. Defnyddir y diffiniad hwn yn y Ffurflenni Alldro Refeniw a lenwir gan awdurdodau lleol Cymru i Lywodraeth Cymru, sy'n darparu datganiadau o ddata am wariant ac incwm gwasanaethau cymdeithasol (RO3).
Gwariant cyfredol net	Y swm sy'n deillio o Wariant Gros <i>llai</i> Cyfanswm incwm <i>llai</i> Grantiau Llywodraeth Penodol ac Arbennig
Gwariant gros	Cyfanswm y gwariant a ysgwyddwyd gan yr awdurdod lleol am y gwasanaethau gofal cymdeithasol perthnasol mewn blwyddyn ariannol

Gwasanaethau gofal dibreswyl eraill	Yr holl wasanaethau gofal dibreswyl eraill, yn cynnwys gofal dydd, cyfarpar ac addasiadau, llety â chymorth etc. Er bod rhai o'r gwasanaethau hyn yn gallu cynnwys elfen o ofal personol hefyd, dim ond gwasanaethau gofal personol a ddarperir gartref neu mewn lleoliadau gofal preswyl sydd wedi'u hystyried wrth asesu'r effaith o ddarparu gofal personol wedi'i ariannu'n llawn.
Gwasanaethau gofal nad ydynt yn bersonol	Y diffiniad o'r rhain i ddibenion y dadansoddiad hwn yw gwasanaethau gofal eraill a ddarperir gartref neu mewn lleoliadau preswyl, yn cynnwys golchi dillad, siopa, help i wneud gwaith tŷ etc.
Gwasanaethau gofal personol	Gwasanaethau gofal ar gyfer hylendid personol, problemau symudedd, cymorth ar adeg prydau bwyd, meddyginiaeth a lles cyffredinol. Mae diffiniad dros dro o wasanaethau gofal personol at ddibenion y dadansoddiad hwn yn unig wedi'i ddarparu yn Atodiad 1 o'r prif adroddiad. Hefyd, i ddibenion modelu yn unig, ystyriwyd gwasanaethau gofal personol a ddarperir yng nghartref y cleient neu mewn lleoliadau preswyl wrth asesu'r effaith o ddarparu gofal personol wedi'i ariannu'n llawn.
Gweithlu	Cyfrif pennau'r gweithwyr am dâl mewn gwasanaethau gofal cartref a gofal preswyl (yn cynnwys nyrsio) yng Nghymru. Mae ein dadansoddiad o'r opsiynau polisi ar gyfer y gweithlu wedi'i seilio ar bedair rôl swydd: rheolwyr, dirprwy reolwyr, uwchweithwyr gofal, a gweithwyr gofal, fel y maent wedi'u diffinio mewn data a gafwyd gan Gofal Cymdeithasol Cymru.
Gwerth presennol net (GPN)	Gwerthoedd cyson wedi'u disgowntio yn ôl cyfradd ddisgownt o 3.5%
Incwm o werthu, ffioedd a thaliadau	Incwm oddi wrth gleientiaid mewn perthynas â ffioedd a thaliadau a gasglwyd yn ystod y flwyddyn ariannol
Prisiau cyson	Gwerthoedd enwol wedi'u haddasu yn ôl chwyddiant ar sail CPI gwirioneddol neu ddisgwyliedig
Prisiau enwol	Gwerthoedd wedi'u mynegi yn nhermau arian parod ym mhrisiau pob blwyddyn a heb eu haddasu yn ôl chwyddiant
Taliadau uniongyrchol	Taliadau ariannol y mae awdurdodau lleol yn eu rhoi'n uniongyrchol i oedolion ar gyfer prynu gwasanaethau cymdeithasol.
Terfyn cyfalaf mewn gofal preswyl	Y trothwy asedau sy'n penderfynu a fydd angen i breswylwyr cartrefi gofal dalu'n llawn am gostau llety a gofal neu a ydynt yn gymwys i gael cymorth gan yr awdurdod lleol. Y terfyn cyfalaf presennol yw £50,000 (o Ebrill 2020)

**Uchafswm tâl
wythnosol mewn
gofal dibreswyl**

Y swm mwyaf y gellir ei godi ar oedolion sy'n derbyn gofal am wasanaethau gofal dibreswyl a gafwyd (heblaw'r rheini y codir tâl amdanynt ar gyfradd safonol), beth bynnag yw'r gost am eu darparu a'r amgylchiadau ariannol. Y swm presennol yw £100 yr wythnos (o Ebrill 2020)

**Unigolion sy'n ariannu
eu gofal eu hunain**

Oedolion sy'n talu holl gostau eu gofal (gartref neu mewn lleoliadau preswyl).

Crynodeb Gweithredol

Cyflwyniad

Sefydlwyd Grŵp Rhyngweinidogol (GRh) Llywodraeth Cymru ar Dalu am Ofal Cymdeithasol yn 2018 i ystyried sut bydd Llywodraeth Cymru yn ymateb i'r cynnydd yn yr angen – a'r gost – am ofal cymdeithasol. Wrth i Lywodraeth Cymru gael pwerau newydd i godi trethi yng Nghymru, mae'r grŵp wedi bod yn ymchwilio i'r dichonoldeb o gyflwyno ardoll neu ddewis arall posibl, er mwyn codi cyllid ychwanegol yn y tymor canolig a hir i helpu i gwrdd â'r galw cynyddol.

Yn ogystal â chanfod sut y gellid codi cyllid ychwanegol ar gyfer gofal cymdeithasol, mae'r GRh yn edrych ar beth y gellid gwario unrhyw gyllid ychwanegol a godwyd fel hyn. Yn yr opsiynau ar gyfer gwario cyllid ychwanegol, ystyrir neilltuo cyllid ychwanegol i ddelio â materion penodol ym maes gofal cymdeithasol i ffurfio 'adduned' i'r cyhoedd sy'n cyfrannu iddo. Nod yr ymchwil hon yw darparu tystiolaeth ac ymchwil i gyfrannu at yr ystyriaeth gan Weinidogion i'r adduned honno ar ofal cymdeithasol.

Datblygwyd nifer o opsiynau polisi gan Lywodraeth Cymru ar gyfer defnyddio cyllid ychwanegol y gellid ei godi drwy ardoll neu ddewis arall posibl a gwnaeth gontract ag LE Wales i asesu'r effeithiau dichonol o rai o'r opsiynau hyn. Mae'r opsiynau a gynigiwyd i'w hasesu gan LE Wales yn cynnwys tri opsiwn ar gyfer gwrthbwysu'r taliadau am wasanaethau gofal preswyl a dibreswyl i oedolion a gaiff eu talu gan y rheini sy'n derbyn gwasanaethau gofal cymdeithasol (yr 'opsiynau ar gyfer taliadau defnyddwyr') a phedwar opsiwn sy'n ymwneud â buddsoddi yn y gweithlu gofal cymdeithasol oedolion yng Nghymru (yr 'opsiynau ar gyfer y gweithlu').

Yn yr ymchwil a gyflawnwyd gan LE Wales i asesu effeithiau posibl yr opsiynau polisi, modelwyd yr effeithiau posibl yn y dyfodol hyd at 2035. Mae'n anorfod bod cryn ansicrwydd ynghylch effeithiau dros gyfnod mor hir. Byddai ansicrwydd yn codi hyd yn oed os oeddem yn llwyr ddeall yr hyn a ddigwyddodd yn y gorffennol a'r hyn sy'n digwydd nawr. Fodd bynnag, oherwydd natur gyfyngedig y data sydd ar gael nid oes gennym ddarlun llawn o'r ddarpariaeth bresennol. Mae hyn yn arbennig o wir mewn perthynas â data am dâl gweithwyr gofal yn y sector annibynnol; am nodweddion pobl sy'n derbyn gwasanaethau gofal (a'r taliadau cysylltiedig); ac am y rheini a allai ofyn am asesiad o anghenion gofal a dod yn gymwys i dderbyn gofal wedi'i ariannu gan y cyhoedd os oedd elfennau o'r ddarpariaeth gofal i gael eu cynnig yn ddi-dâl (unigolion sy'n ariannu eu gofal eu hunain ar hyn o bryd a'r rheini sy'n cael gofal anffurfiol). Yn ein dadansoddiad, rydym yn rhoi prawf ar sensitifrwydd ein canlyniadau i rai rhagdybiaethau allweddol, ond mae cryn ansicrwydd o hyd ynghylch effeithiau.

Mae'r pandemig COVID-19 wedi ychwanegu at yr ansicrwydd hwn.

Casglwyd bron y cyfan o'r data a chyflawnwyd y rhan fwyaf o'r modelu ac ymchwilio a ddisgrifir yn yr adroddiad hwn cyn y cyfnod clo cyntaf yn sgil y pandemig COVID-19 ar ganol Mawrth 2020. Yn dilyn seibiant rhwng Ebrill ac Awst, cwblhawyd yr adroddiad hwn yn ystod

hydref 2020, pan gafwyd cynnydd yn ddiweddar yn nifer yr achosion yn y boblogaeth gyffredinol.

Oherwydd yr ansicrwydd mawr ar hyn o bryd ynghylch yr effeithiau tymor hwy, ynghyd â'r diffyg data presennol, nid ydym wedi gwneud addasiadau penodol i'n hamcanestyniadau i adlewyrchu'r byd wedi COVID-19. Mae ein hamcanestyniadau o effeithiau'r opsiynau polisi a ddewiswyd wedi'u dangos ar ffurf amrediadau ac, wrth ddehongli'r amrediadau hynny yn sgil y pandemig COVID-19, ein cyngor yw y dylid eu hystyried yng nghyd-destun yr ansicrwydd am effeithiau posibl y pandemig, yn cynnwys yr effeithiau ar y gallu i recriwtio a chadw staff, ar y galw am wasanaethau gofal ac ar les derbynwyr gofal. Mae rhagor o fanylion am yr effeithiau posibl hyn ym mhennod y Cyflwyniad yn yr adroddiad hwn.

Opsiynau ar gyfer taliadau defnyddwyr

Aseswyd effeithiau tri opsiwn ar gyfer taliadau defnyddwyr:

- **Opsiwn 1: Gofal personol wedi'i ariannu'n llawn.** Ni fyddai costau'n daladwy am wasanaethau gofal personol gan y rheini sy'n derbyn gofal preswyl na'r rheini sy'n derbyn gwasanaethau gofal dibreswyl yn eu cartref.
- **Opsiwn 2: Gofal dibreswyl wedi'i ariannu'n llawn.** Ni fyddai taliadau'n cael eu codi ar ddefnyddwyr am wasanaethau gofal dibreswyl, yn cynnwys gofal personol a gofal nad yw'n bersonol. Ni fyddai newid yn y trefniadau codi tâl ar gyfer gofal preswyl.
- **Opsiwn 3: Cyfraniad wythnosol penodedig at gostau gofal preswyl unigolion sy'n ariannu eu gofal eu hunain.** Gwneir cyfraniad wythnosol penodedig o tua £100 i £150 at ffioedd gofal preswyl cyffredinol y rheini sy'n talu am eu gofal preswyl eu hunain, beth bynnag yw maint eu pecyn gofal. Nid yw'n gyfraniad at unrhyw agwedd benodol ar becyn gofal ac nid yw'n rhyngweithio â'r system taliadau. Ni fyddai newid yn y trefniadau codi tâl ar gyfer gofal dibreswyl.

Dangosir costau'r opsiynau hyn yn 0 isod. Er mwyn cymharu'n uniongyrchol rhwng y gwahanol opsiynau, rydym yn dangos amcangyfrif o gost pob opsiwn yn 2021 a'r costau Gwerth Presennol Net ar gyfer y cyfnod 2021-2035¹. Mae costau'r holl opsiynau wedi'u dadgyfuno yn ôl band oedran ac mae costau Opsiwn 1 wedi'u dadgyfuno hefyd rhwng gofal dibreswyl (Opsiwn 1a) a gofal preswyl (Opsiwn 1b).

Gwerth Presennol Net (GPN) cyfunedig Opsiwn 1 yn y cyfnod 2021-2035 yw tua £2,690 miliwn yn yr amcangyfrif cost 'uchel' a thua £1,860 miliwn yn yr amcangyfrif cost 'isel'. Ar gyfer Opsiwn 2, y GPN cyfunedig yw tua £2,940 miliwn yn yr amcangyfrif cost 'uchel' a £2,280 miliwn yn yr amcangyfrif cost 'isel'. Yn olaf, ar gyfer Opsiwn 3 mae'r GPN rhwng tua £690 miliwn ('uchel') a £450 miliwn ('isel').

¹ Er na fydd yn ymarferol gweithredu unrhyw opsiwn o 2021, i ddibenion modelu'n unig rydym wedi cymryd 2021 yn flwyddyn weithredu gyntaf ar gyfer pob opsiwn polisi.

Tabl 1 Crynodeb o gostau'r opsiynau (£ miliwn)

Opsiyau:	1a		1b		1		2		3	
	Uchel	Isel	Uchel	Isel	Uchel	Isel	Uchel	Isel	Uchel	Isel
18-64										
Cost yn 2021	42	24	0.4	0.3	43	24	99	63	0.3	0.2
GPN 2021-2035	530	299	4.9	4.0	535	303	1248	789	3.4	2.2
65+										
Cost yn 2021	84	52	65	55	149	107	119	105	47	31
GPN 2021-2035	1,192	741	966	812	2,159	1,553	1,694	1,490	688	453
Cyfan -swm										
Cost yn 2021	126	76	66	55	192	131	218	167	47	31
GPN 2021-2035	1,722	1,040	971	816	2,693	1,856	2,942	2,280	691	455

Sylwer: Prisiau cyson 2020 (£ miliwn). Cyfrifwyd y GPN dros y cyfnod 2021-2035 ar sail cyfradd ddisgownt o 3.5%;

Opsiwn 1a: darparu gofal personol wedi'i ariannu'n llawn gartref (gofal dibreswyl). Ar gyfer cleientiaid presennol yr awdurdodau lleol, mae'r amcangyfrif cost 'uchel' yn rhagdybio na fydd 80% o gyfanswm y taliadau gan gleientiaid (am wasanaethau gofal yn y cartref, yn cynnwys taliadau uniongyrchol) yn cael ei gasglu wedyn, ac mae'r amcangyfrif cost 'isel' wedi'i wneud drwy ddefnyddio model seiliedig ar gelloedd (lle cymerir bod 80% o'r gwasanaethau gofal yn y cartref, yn cynnwys taliadau uniongyrchol, yn gydran gofal personol). Mae'r amcangyfrif cost 'uchel' hefyd yn rhagdybio newid o 70% o wasanaethau gofal a brynir yn breifat at ddarpariaeth gyhoeddus a newid o 10% o ofal anffurfiol at ddarpariaeth gyhoeddus. Mae'r amcangyfrif cost 'isel' hefyd yn rhagdybio newid o 50% o wasanaethau gofal a brynir yn breifat at ddarpariaeth gyhoeddus a newid o 5% o ofal anffurfiol at ddarpariaeth gyhoeddus;

Opsiwn 1b: darparu gofal personol a ariennir mewn cartrefi gofal preswyl (cyfraniad wythnosol penodedig o £210 ('uchel') neu £177 ('isel'));

Cyfanswm Opsiwn 1: Cyfuniad o opsiynau 1a ac 1b;

Opsiwn 2: darparu gwasanaethau gofal dibreswyl wedi'u hariannu'n llawn. Ar gyfer gwasanaethau gofal yn y cartref (yn cynnwys taliadau uniongyrchol) rydym wedi defnyddio'r rhagdybiaethau a fabwysiadwyd yn Opsiwn 1a ar gyfer yr amcangyfrif cost 'uchel'. Ar gyfer yr holl wasanaethau gofal dibreswyl 'eraill', mae'r amcangyfrif cost 'isel' yn rhagdybio na fydd newid o ofal preifat neu anffurfiol i ddarpariaeth gyhoeddus, ac mae'r amcangyfrif cost 'uchel' yn rhagdybio y bydd 50% o'r cynnydd cyfrannol a welir mewn gofal personol o ganlyniad i ddarparu gofal preifat neu anffurfiol yn cael ei weld hefyd mewn gwasanaethau gofal dibreswyl 'eraill';

Opsiwn 3: darparu cyfraniad wythnosol penodedig i unigolion sy'n ariannu eu gofal eu hunain mewn cartrefi gofal preswyl (£150 ('uchel') neu £100 ('isel')).

Ffynhonnell: cyfrifiadau LE Wales

Roedd rhanddeiliaid yn cydnabod y buddion ariannol i ddefnyddwyr gwasanaethau a'u teuluoedd sydd yn yr opsiynau hyn ar gyfer taliadau defnyddwyr ond roeddent wedi mynegi pryderon am yr effeithiau posibl ar y galw o ganlyniad i ariannu gofal personol yn llawn; ac am y posibilrwydd y byddai ariannu gofal dibreswyl yn llawn yn effeithio ar benderfyniadau ynghylch a fydd pobl yn derbyn gwasanaethau gofal preswyl neu ddibreswyl.

Opsiynau ar gyfer y gweithlu

Mae tri chanlyniad allweddol wedi'u modelu er mwyn ystyried effaith yr opsiynau ar gyfer y gweithlu: nifer y gweithwyr, y costau cysylltiedig ac ansawdd y gofal. Er mwyn trafod y canlyniadau hyn, defnyddiwyd dau fodel gwahanol:

- 1) **Model y gweithlu:** Mae cynnydd o ran tâl a/neu amodau yn gysylltiedig â chynnydd o ran recriwtio/cadw staff a hefyd â chynnydd mewn costau. Hynny yw, mae'r model hwn yn rhagdybio bod perthynas gadarnhaol rhwng nifer y gweithwyr a chostau'r gweithlu.
- 2) **Model ansawdd y gofal:** Rhagdybir y bydd cynnydd o ran tâl a/neu amodau yn arwain at wella ansawdd y gofal. Hynny yw, ar sail y dystiolaeth gyfyngedig iawn sydd ar gael, byddai cynnydd yn y cyflog yr awr i weithwyr gofal yn lleihau cyfran y sefydliadau y mae angen eu gwella.

Mae'r ddau fodel yn ymwneud yn gyfan gwbl â gofal preswyl a gofal cartref oedolion. Mae'r opsiynau ar gyfer y gweithlu yn ystyried newidiadau mewn cyflogau sylfaenol yn ogystal â gwelliannau mewn telerau ac amodau. Yn yr achos hwn, mae'r elfen olaf yn cael ei mewnbynnu i'r model ar ffurf cynnydd yn yr argostau ar ben cyflogau.

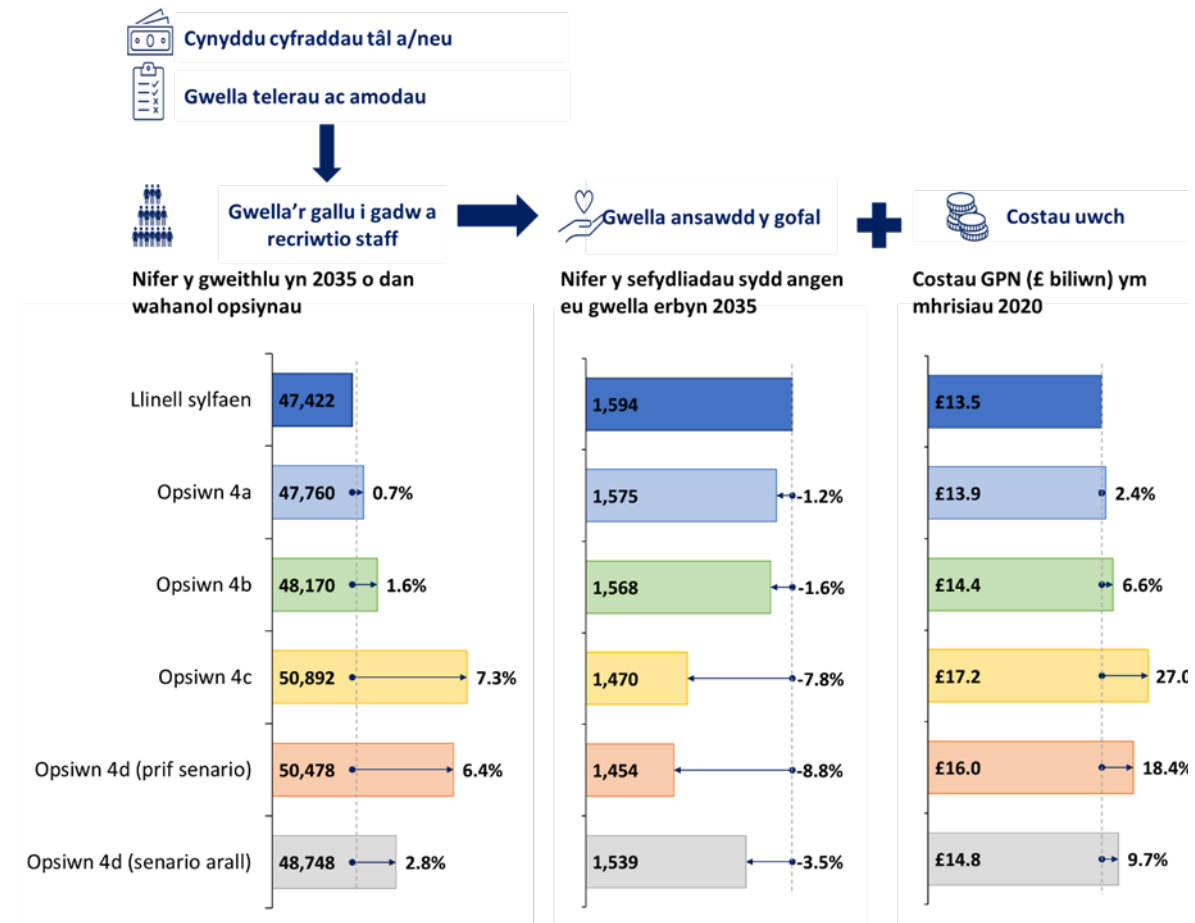
Yn fwy penodol, aseswyd yr effeithiau o bedwar opsiwn ar gyfer y gweithlu:

- **Opsiwn 4a: Cynyddu cyflogau gweithwyr gofal at lefel y cyflog byw gwirioneddol.** Mae'r opsiwn hwn yn golygu cynyddu cyflogau at lefel y cyflog byw gwirioneddol ar y lleiaf. Nid oes newid mewn telerau ac amodau eraill. Felly byddai cynnydd yn nhâl gweithwyr gofal yn y band tâl isaf yn y sector annibynnol.
- **Opsiwn 4b: Cynyddu cyflogau gweithwyr gofal at gyfraddau tâl Agenda ar gyfer Newid y GIG.** Mae'r opsiwn hwn yn golygu cynyddu cyflogau at lefel cyfraddau tâl Agenda ar gyfer Newid y GIG ar gyfer graddau staff cyfatebol. Nid oes newid mewn telerau ac amodau eraill.
- **Opsiwn 4c: Cynyddu cyflogau gweithwyr gofal at gyfraddau tâl Awdurdodau Lleol.** Mae'r opsiwn hwn yn golygu cynyddu cyflogau at lefel cyfraddau tâl awdurdodau lleol ar gyfer graddau staff cyfatebol. Nid oes newid mewn telerau ac amodau eraill. O dan yr opsiwn hwn, ni fydd newid yn nhâl gweithwyr gofal a gyflogir yn uniongyrchol gan awdurdodau lleol.
- **Opsiwn 4d: Cynyddu cyflogau gweithwyr gofal i gwrdd â chyfraddau tâl a telerau ac amodau Agenda ar gyfer Newid y GIG.** Mae'r opsiwn hwn yn golygu cynyddu cyflogau at lefel cyfraddau tâl Agenda ar gyfer Newid y GIG ar gyfer graddau staff cyfatebol. Cymerir hefyd y bydd telerau ac amodau eraill yn newid fel eu bod yn cyfateb i delerau Agenda ar gyfer Newid y GIG. Yn yr achos hwn, ystyrir dau is-

opsiwn ar gyfer newid telerau ac amodau: (i) Cynnydd mewn argostau o bum pwynt canran ar gyfer rolau rheolwyr a 10 pwynt canran ar gyfer gweithwyr gofal; a (ii) Cynnydd mewn argostau o 2.5 pwynt canran ar gyfer yr holl rolau sydd wedi'u modelu.

Mae'r ffigur isod yn dangos crynodeb o'r effeithiau o bob un o'r opsiynau ar gyfer y gweithlu, ar sail yr amcangyfrifon canolig. Mae hefyd yn dangos y cyfansymiau ar gyfer y senario llinell sylfaen a ddefnyddir i asesu'r effaith gymharol o bob opsiwn.

Ffigur 1 Crynodeb o effeithiau'r opsiynau ar gyfer y gweithlu

Sylwer: **Opsiwn 4a** = Cyflog byw gwirioneddol; **Opsiwn 4b** = Tâl Agenda ar gyfer Newid y GIG; **Opsiwn 4c** = Tâl awdurdodau lleol; **Opsiwn 4d (prif senario)** = Tâl ac amodau Agenda ar gyfer Newid y GIG (cynnydd mewn argostau rhwng 5 a 10 pwynt canran); **Opsiwn 4d (senario arall)** = Tâl ac amodau Agenda ar gyfer Newid y GIG (cynnydd mewn argostau o 2.5 pwynt canran).

Nifer y gweithlu yn 2021 (y man cychwyn ar gyfer y modelu) yw 44,875. Nid yw'r model ansawdd gofal yn cymryd allbynnau o fodel y gweithlu yn fewnbynnau. Rydym yn cymryd bod cynnydd yng nghyflogau gweithwyr gofal yn cael effaith gadarnhaol ar ansawdd y gofal, ar sail ein dadansoddiad ein hunain o NMDS-SC, ond nid ydym yn modelu unrhyw sianeli trosglwyddo rhwng y ddau fodel (am nad ydym wedi gweld unrhyw dystiolaeth o'r ffordd y dylai'r sianel hon weithio). *Ar hyn o bryd, nid yw AGC yn rhoi sgôr i sefydliadau fel hyn, ond rydym wedi defnyddio data o Loegr i ragdybio y byddai angen gwella'r un ganran o sefydliadau yng Nghymru.

Ffynhonnell: Model Gweithlu LE Wales

Mae'r crynodeb yn dangos bod cysylltiad rhwng ymyriadau cryfach (e.e. cynnydd mwy mewn cyflogau) ac effeithiau mwy a chostau uwch. Gall ymyriadau gynyddu nifer y gweithlu gymaint â 7.3% o'i gymharu â'r senario llinell sylfaen ond gallant gynyddu costau hefyd o fwy na 25%.

Yn gyffredinol, mae canlyniadau'r modelu yn awgrymu mai'r ffordd fwyaf costeffeithiol i gynyddu'r gweithlu yw gwella telerau ac amodau ynghyd â chynyddu cyflogau. Gwelir hyn orau drwy gymharu effeithiau Opsiwn 4b ac Opsiwn 4d. Mae'r ddau opsiwn hyn yn rhoi'r un cynnydd mewn cyflogau i weithwyr ond gwahanol delerau ac amodau. Mae'r telerau ac amodau gwell yn Opsiwn 4d yn arwain at gynnydd o 309% yn y gweithlu ychwanegol yn y prif senario.² Ar yr un pryd, mae'r costau sy'n gysylltiedig â'r gwelliant mewn telerau ac amodau yn cynyddu 177%.³ Mae'r cynnydd yn nifer y gweithlu yn fwy na'r cynnydd mewn costau ar gyfartaledd.

Gall gwelliannau mewn telerau ac amodau fod yn fwy costeffeithiol am fod gweithwyr yn gallu bod yn fwy tueddol i ymateb i newidiadau mewn amodau gwaith na newidiadau mewn cyflogau. Mae'r syniad hwn yn gyson â barn rhanddeiliaid a gyfwelwyd ar gyfer yr ymchwil hon a dynnodd sylw at bwysigrwydd telerau ac amodau – roedd nifer yn teimlo nad oedd cynnydd mewn tâl yn ddigon ar ei ben ei hun.

Oherwydd yr ansicrwydd ynghylch nifer o fewnbynnau a rhagdybiaethau yn y modelu, cynhyrchwyd tri amcangyfrif ar gyfer pob opsiwn polisi: gelwir y rhain yn amcangyfrifon isel, canolig, ac uchel. Mae gwerth presennol net (GPN) y gost ychwanegol (ym mhrisiau 2020) ym mhob opsiwn wedi'i ddangos yn y tabl isod.

² Y newid yng nghanran y gweithwyr ychwanegol yn Opsiwn 4d o'i gymharu ag Opsiwn 4b: $((50,478 - 47,422) - (48,170 - 47,422)) / (48,170 - 47,422)$.

³ Y newid yng nghanran y costau GPN ychwanegol yn Opsiwn 4d o'i gymharu ag Opsiwn 4b: $((16.0 - 13.5) - (14.4 - 13.5)) / (14.4 - 13.5)$.

Tabl 2 Costau'r llinell sylfaen a chostau ychwanegol yr opsiynau polisi, GPN 2021-2035 (£ miliwn ym mhrisiau 2020)

Opsiw'n	Amcangyfrifon isel	Amcangyfrifon canolig	Amcangyfrifon uchel
Llinell sylfaen		13,534	
Opsiw'n 4a: cyflog byw gwirioneddol	263	325	387
Opsiw'n 4b: tâl Agenda ar gyfer Newid y GIG	759	898	1,040
Opsiw'n 4c: tâl awdurdodau lleol	2,865	3,656	4,532
Opsiw'n 4d (prif senario): tâl ac amodau Agenda ar gyfer Newid y GIG*	2,328	2,485	2,646
Opsiw'n 4d (senario arall): tâl ac amodau Agenda ar gyfer Newid y GIG**	1,162	1,306	1,453

Sylwer: Cynhyrchwyd y gwahanol amcangyfrifon drwy amrywio'r amcangyfrif o elastigedd y cyflenwad llafur. Mae llenyddiaeth ar y berthynas rhwng cyflogau a'r cyflenwad llafur yn dangos bod perthynas gadarnhaol, ond bach, rhwng cyflogau a nifer y gweithwyr mewn swydd benodol. Mae'r dull modelu yn mesur y cynnydd canrannol yn nifer y gweithwyr sy'n gysylltiedig â chynnydd o un y cant mewn cyflog. Er enghraifft, os yw elastigedd y cyflenwad llafur yn 0.5, am gynnydd o 1% yn y cyflog, ceir cynnydd o 0.5% yn nifer y gweithwyr. Rhoddir tri amcangyfrif ar sail y dystiolaeth sydd ar gael: isel = 0.06, canolig = 0.37 ac uchel = 0.68. *Yn seiliedig ar gynnydd mewn argostau rhwng 5 a 10 pwynt canran. ** Yn seiliedig ar gynnydd mewn argostau o 2.5 pwynt canran.

Ffynhonnell: Model Gweithlu LE Wales

Am bob opsiwn ar gyfer y gweithlu, rydym hefyd yn dangos yn yr adroddiad beth yw'r goblygiadau yn yr opsiwn o ran y gymhareb rhwng nifer y derbynwyr gofal a nifer y gweithwyr gofal uniongyrchol (h.y. cyfrif pennau'r derbynwyr gofal am bob gweithiwr gofal uniongyrchol – mae nifer y gweithwyr gofal hefyd yn cael ei fesur drwy gyfrif pennau ac mae'n cynnwys uwch-weithwyr gofal a gweithwyr gofal yn unig). Mae'r cymariaethau hyn â'r llinell sylfaen yn dangos cynnydd rhagamcanol yn nifer y derbynwyr gofal am bob gweithiwr gofal uniongyrchol o 1.25 yn 2021 i ychydig llai nag 1.6 erbyn 2035. Mae pob un o'r opsiynau ar gyfer y gweithlu yn gwella ar hyn, er bod pob un ohonynt yn golygu cynnydd yn nifer y derbynwyr gofal am bob gweithiwr gofal ychwanegol erbyn 2035. Opsiw'n 4c (tâl awdurdodau lleol) yw'r opsiwn sy'n perfformio orau ar y mesur hwn, gan ei fod yn arwain at ostyngiad yn y gymhareb dros y chwe blynedd cyntaf ac wedyn cynnydd i 1.48 erbyn 2035. Mae hyn yn awgrymu, os oedd Llywodraeth Cymru am gynnal y gymhareb bresennol rhwng derbynwyr gofal a gweithwyr gofal uniongyrchol hyd at 2035, y byddai angen cymryd mesurau ychwanegol ar ben yr opsiynau polisi sydd wedi'u modelu.

Trosolwg

Mae ein dadansoddiad yn dangos y gost ddichonol a'r effeithiau eraill o bob un o'r opsiynau polisi drwy eu cymharu â senario llinell sylfaen. Mae cryn ansicrwydd ynghylch meintiau'r effeithiau hyn. Mae'r ansicrwydd hwn yn fwy oherwydd effeithiau posibl y pandemig COVID-19.

Roedd y rhanddeiliaid⁴ y buom yn siarad â nhw yn gytûn at ei gilydd mai'r brif her i ofal cymdeithasol yng Nghymru (yn union cyn y pandemig COVID-19) yw'r argyfwng o ran recriwtio a chadw gweithwyr gofal, yn enwedig mewn gofal cartref. Mae darparwyr ledled Cymru yn ei chael yn anodd recriwtio a chadw staff addas ar y cyfraddau tâl presennol. Mae'r sector gofal yn colli staff drwy'r amser i sectorau eraill, fel y sector manwerthu, sy'n cynnig gwell tâl ac amodau. O ganlyniad i hyn, roedd gwella tâl ac amodau gweithwyr gofal yn cael ei weld yn hollbwysig i gynaliadwyedd y ddarpariaeth gofal cymdeithasol yng Nghymru. Os na wneir hynny, mae'n bosibl na fydd modd cwrdd â'r galw am becynnau gofal.

Roedd rhanddeiliaid hefyd yn nodi pa mor bwysig oedd telerau ac amodau cyflogaeth heblaw tâl, ac roedd rhai wedi awgrymu na fyddai cynnydd mewn tâl yn ddigon ar ei ben ei hun i ddelio â'r problemau. Bydd gwella tâl ac amodau'r gweithlu gofal yn dod â buddion hefyd i weithwyr gofal a'u teuluoedd ac awgrymwyd hefyd y byddai hyn yn cryfhau economi sylfaenol Cymru.

⁴ Roedd ein hymgyngoriadau â rhanddeiliaid wedi cynnwys nifer cymharol fach o randdeiliaid, y rhan fwyaf ohonynt yn cynrychioli cyflogwyr gweithwyr gofal cymdeithasol a chyrrff sy'n rheoleiddio'r sector hwn. Felly nid yw safbwyntiau gweithwyr gofal, derbynwyr gofal neu ofalwyr anffurfiol wedi'u casglu'n uniongyrchol yn ein gwaith.

LE
Wales

Sophia House, 28 Cathedral Road,
Caerdydd CF11 9LJ, Cymru
info@le-wales.co.uk
www.le-wales.co.uk
✓ [@LE_Wales](https://www.instagram.com/LE_Wales)
ffôn: +44 (0)2920 660 250
ffacs: +44 (0)2920 660 251